

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 6.

Stockholm 11 Februari 1909

2:a årg.

Prenumerationspris: 1/4 år... kr. 4:50 1/2 år... kr. 2:50 3/4 »... » 3:50 1/4 »... » 1:25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 6353. Riks- 12285. Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: Kl. 11—12. Stockholm 1909, Aftonbladets tryckeri.	Expedition och Annonsskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegramsadress: DAGNY, Stockholm.	Annonsspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 nms höjd per gång 10:-- Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 % Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	--	---	---	--

En pionjär.

Lucy Stone.

Lucy Stone på ålderdomen.

Englands bästa män och kvinnor till handling och kamp. Flertalet af de män, som på 1840 och 1850-talen gingo i breschen för slafveriets upphäfvande, voro varma anhängare af kvinnosaken i allmänhet och därmed äfven af medborgarrättens utsträckande till kvinnorna. Hit hörde framförallt Garrison och Wendel Phillips, och till dessa slöto sig de ledande på litteraturens och religionens område, Longfellow, Lowell, Channing, Parker m. fl. De skäl, som då anfördes för kvinnans rätt, voro desamma, hvilka alltjämt — men med hvarje år som går med mera fog — kunna gifvas därför,

Den amerikanska rösträttsrörelsen, som efter att under en generation ha varit en »död» fråga nu är på väg att lefva upp på nytt, har som bekant en förtid och en ärofull sådan. Denna inföll tiden före och närmast efter det stora inbördeskriget och var ett af utslagen af den reformentusiasm, som vid midten af förra århundradet dref Nya

och motpartiets argument voro från början till slut desamma som i våra dagar — men då mera förklarliga än nu. Denna 1860-talets kvinnorörelse ledde till flere viktiga lagreformer, bl. a. den, som gaf gift kvinna rätt öfver sin egendom; men i och med dessa segrar tycktes rörelsen hafva förlorat några af sina mest samlande kampargument och äfven politiska förhållanden bidrogo att föra intresset bort från kvinnornas frågor. För en lång följd af år kom »kvinnans rösträtt» att vara en högst opopulär fråga — ej minst bland kvinnorna själfva, trots att deras intellektuella utveckling samtidigt fortgått med en fart och i en utsträckning, som intet annat land kan uppvisa.

Den som obestriddigen var en af den amerikanska kvinnosakens och rösträttsrörelsens verksamaste pionjärer och som utstod alla en ensam banbrytares mödor och strider, var den 1891 aflidna *Lucy Stone*. Hon föddes 1818 på en landtgård i Södra Massachusetts och tillhörde en gammal kolonistfamilj. Hennes far var en aktad och välbärgad farmare men skilde sig i sin uppfattning om mannens herravälde öfver kvinnan och familjen ingalunda från sin tids genomsnittsmän. Lucy var ett friskt och kraftigt barn, som tidigt väckte uppmärksamhet för sin oräddhet och sanningskärlek; vid sidan af sin skolgång hade hon att arbeta hårdt på gården, och ej sällan måste hon — barfota — innan solens uppgång leda korna i vall. Vid hennes födelse lär modern yttrat: »Jag är ledsen det är en flicka!

En kvinnas lif är så hårdt.» — Redan som barn upprördes Lucy öfver det sätt, hvarpå modern och andra kvinnor behandlades af männen, och beslöt, »att när hon blef stor, skulle hon ändra lagarne». När hon i bibeln läste språket: »Din lust skall stå till din man, och han skall råda öfver dig», önskade hon först att hon måtte dö. Sedan tjänade förödmjukelsen till sporre på hennes vetgirighet: hon skulle resa till universitetet, studera grekiska och hebreiska, läsa bibeln på originalspråket och finna ut, ifall sådana texter voro rätt öfversatta.

Hennes bröder sändes till universitetet, men när dottern bad om samma förmån, svarade fadern: »Är flickan galen!» — Men Lucy måste förtjäna sitt bröd och blef lärarinna. Med de ytterst låga löner, som bestods, måste hon arbeta, studera och försaka i årat, innan hon nådde sitt aldrig uppgifna mål, universitetet. Vid 25 års ålder begaf hon sig till Oberlin i Ohio, då den enda högskola, som stod öppen för kvinnor.

För att uppehålla sig vid Oberlin måste hon fortfarande undervisa samt åtog sig dessutom arbete som uppapperska för 10 öre i timmen. Hon kokade själf sin mat och kunde sålunda nedbringa kostnaden därför till ett minimum. Hon hade blott råd att resa hem en enda gång under sin fyra års kurs, men denna stod likväl alltid för henne som en lycklig tid, ej minst därför, att hon där fann tillfälle att uträtta något för de förtryckta.

Oberlin var nämligen en station på den »underjordiska spårvägen», såsom den route kallades, hvarpå förrymda slafvar förhjälpes till sina vänner i nordstaterna, och i staden hade en skola inrättats för negrerna. T. o. m. dessa ansågo det emellertid under sin värdighet att undervisas af en kvinna, och när Lucy Stone utsågs att förestå skolan, möttes hon af misstro och missnöje. Hennes frimodiga natur öfvervann dock alla svårigheter, och det dröjde ej, innan »svartingarne» sågo upp till henne som till sin skyddsängel.

Vid denna tid höll hon sitt första offentliga tal vid en af negrerna anordnad minnesfest. Hon gjorde det som en naturlig sak men fick följande dag till sin öfverraskning från studentafdelningens föreståndarinna mottaga en skarp varning att ej upprepa en dylik »okvinnlighet». Fyrtio år senare, när Oberlin firade sitt halfsekeljubileum, inbjöds Lucy Stone att vara en af de officiella talarne — så hade tiderna förändrats.

Samma år, som hon aflade sin examen 1847, höll hon sin första kvinnosaksföreläsning i sin brors kyrka i en liten stad i Massachusetts, och kort därpå anmodades hon att regelbundet föreläsa för »Antislafveriförbundet». Men hon blandade in en hel del om kvinnans rättigheter i dessa föredrag mot slafveriet, ja, så mycket till slut, att förbundets ledare gjorde anmärkning därpå. »Jag var kvinna, innan jag blef abolitionist», svarade hon, »och jag måste föra kvinnornas talan». När hon snart därefter önskade lämna

sin anställning i förbundet för att helt ägna sig åt sitt lifsintresse, så var det emellertid med stor saknad man gaf henne fri, ty hon hade trots allt varit en af de mest framgångsrika bland anti-slafveriagitatorerna. Och det öfverenskom, att hon fortfarande skulle tala för förbundets räkning lördagsaftnar och söndagar, tider alltför heliga för att användas till kvinnosaksmöten.

Hennes äfventyr under de närmast följande åren skulle fylla en hel volym. Där fanns icke spår af organisation eller ens medarbetare, hon var absolut ensam och började sitt arbete med så godt som hela landets opinion emot sig. Beväpnad med en sten och en bundt spik begaf hon sig ut för att själf på husväggarne annonsera sina möten. Ej sällan omringades hon af pojkar, som hotade att rifva ner affischerna. Då samlade hon dem och höll på gatan ett improviserad föredrag, som oftast lyckades hejda och öfvertyga den ungdomliga skaran. En gång midt i vintern hölls från ett fönster bakom talarstolen iskallt vatten öfver hennes hufvud. Hon tog på sig en schal och fortsatte föredraget. Väsen och hvisslingar, kastande af ruttna äpplen, äggskal m. m. tillgreps för att afbryta hennes möten, men vanligen utan framgång.

Hon reste öfver en stor del af Förenta Staterna, och då vanligen aldrig någon kvinna talat offentligt på de platser, där hon uppträdde, så samlade hon oerhörda skaror af nyfikna åhörare. Man väntade sig få se en storväxt, kantig person, med skrikig röst och maskulina manér, som utöste sin vrede öfver männen. I stället fann man en spenslig kvinna med stilla, anspråkslöst uppträdande, behagligt sätt och den vackraste stämman, som någonsin ljudit från en talarstol. Hennes röst blef ryktbar, dess mjuka och musikaliska ton gick aldrig ur deras minne, som en gång hört den.

Lucy Stone lär haft en underbar vältalighet. Där fanns inga oratoriska finter, men talarinnans uppriktighet, enkelhet och intensiva allvar jämte hennes ytterliga själförgätenhet och personliga fascinationsförmåga gaf henne en nästan mystisk makt öfver åhörarskarorna. »De böjde sig för hennes trollstaf», har någon yttrat, »som säden böjer sig för vinden». Ofta lyssnade folkmassan till henne, då den hyssjade ner hvarje annan. Vid ett kvinnosaksmöte i New-York gjordes ett sådant oväsen, att den ena talaren efter den andra förgäfves sökte göra sig hörd. Till slut framträdde Lucy Stone, och åhörarne blefvo så tysta som i kyrkan. Då talarne efter mötets slut gingo till kapprummet, omringades de af en okvädande hop. Lucy Stone kunde ej återhålla sin indignation utan började ett förebräelsetal. »Å, tyst», svarades det, »du har ingenting att klaga öfver, vi tego ju för dig!»

En gång vid ett af anti-slafveriförbundet anordnadt friluftsmöte samlades en folkmassa med så hotfullt utseende och i så tydlig afsikt att bruka våld, att den ena talaren efter den andra fann rådligt att försvinna från plattformen. Slutligen återstod blott en abolitionist, Stephen Foster, och Lucy Stone. Hon sade:

»Det är bäst du springer Stephen; de äro strax här!» Han svarade: »Men hvem skall ta hand om dig?» I samma ögonblick rusade massan mot plattformen, och en storväxt man sprang upp därpå, vildt svängande med en klubba. Lucy vände sig till denne och sade utan tvekan: »Den här herrn ta'r hand om mig.» Han förklarade sig villig, tog henne under armen, och med klubban i andra handen tågade han med henne genom hopen, som under tiden illa tilltygade Mr Foster och andra talare, som de lyckats infånga. Men ej nog härmed, hennes föreställningar rörde så hennes beskyddare, att han placerade henne på en kärra och stod bredvid med sin klubba, medan hon talade till de församlade. Dessa påverkades emellertid i den grad, att de ej endast afstodo från vidare våldsamheter utan t. o. m. togo upp en kollekt på 20 doll. för att betala Mr Fosters öfverrock, som de slitit i tu under tumultet.

Vid början af sin föreläsning bana ville hon aldrig taga någon inträdesafgift. Hon var rädd, att denna skulle utestänga många åhörare, och dessutom hade hon något af kväkarnes uppfattning, att det var orätt att ta betalt för evangeliets förkunnelse. Till följd häraf led hon under denna tid nästan nöd. Så småningom öfvertygade henne emellertid vänner, att åhörarna ej skulle minskas på grund af en afgift. Ett försök visade påståendets riktighet, och hennes existensvillkor blefvo därefter väsentligt förbättrade.

År 1855 gifte hon sig med Henry B. Blackwell, en ung köpman från Cincinnati. Denne, som var en ifrig kvinnosaksman och abolitionist, hade 1853 närvarit vid ett möte i Boston, där Wendell Phillips, Theodore Parker och Lucy Stone talade för kvinnans rösträtt, och han beslöt då, att den sistnämnda eller ingen skulle bli hans hustru. Lucy Stone hade visserligen sedan länge uppgifvit all tanke på eget hem och ämnat ge lifvet helt åt sitt arbete, men Blackwell's entusiasm för detsamma och önskan att bistå henne däri öfvervann alla betänkligheter. De måste sända 30 mil efter en präst, som var villig att ur vigselformuläret utesluta ordet »lyda», och samtidigt med giftermålet utfärdade de vidare en gemensam protest mot den lag, som gaf mannen rätt öfver hustruns egendom. Denna protest väckte mycken diskussion och bidrog i ej ringa mån att påskynda en lagreform.

Hon betraktade förlusten af sitt flicknamn vid giftermålet som en symbol af individualitetens uppgifvande. Och då framstående jurister försäkrade henne, att ingen lag, blott seden, föreskref hustrun att taga mannens namn, beslöt hon att behålla sitt eget och fortsatte att göra det under nära fyrtio års lyckligt äktenskap.

Tillsammans med sin man återupptog Lucy Stone efter giftermålet sin föreläsningverksamhet, och båda togo en viktig del i den på 1860 och 1870-talen ifriga rösträttsrörelsen samt inlade ej obetydlig förtjänst om genomdrifvandet af med kvinnosaken förbundna lagreformer. En gång lät Mrs Stone sina ägodelar be-

slagtagas och säljas för skatt och skref samtidigt en protest mot »beskattning utan representation». År 1866 hjälpte hon att organisera »The American Equal Rights Association», som skulle verka både för negrernas och kvinnornas rättigheter; och år 1869 bildade hon tillsammans med W. L. Garrison, Mrs Julia Ward Howe, Mrs Mary A. Livermore m. fl. förbundet för kvinnans rösträtt, »American Woman Suffrage Association», och var ordförande i dess verkställande utskott för nära tjugo år. Hon önskade alltid, ej den mest framskjutna men den mest arbetskräfvande platsen.

De medel, hvarmed 1870 »Woman's Journal» startades i Boston, hade åvägabragts hufvudsakligen genom hennes ansträngningar. Efter Mrs Livermore, hvars tid helt kräfdes för föreläsningsarbete, öfvertog Mrs Stone och Mr Blackwell tidningen, som allt sedan redigerats af dem. Efter den förras död 1891 har dottern, Miss Stone Blackwell, intagit hennes plats som redaktör, och Woman's Journal är alltjämt ansedd som den bästa kvinnosakstidningen i Amerika.

In i sina sista år arbetade Lucy Stone för de idéer hon ägnat sitt lif, och hennes vänliga, moderliga ansikte under den hvita mössan var det första som åhörarna spejade efter på hvarje rösträttsmöte i Boston. Det påstås, att blotta åsynen af Lucy Stones vackra och förtröstansfulla ålderdom gjorde mången motståndare till förkämpe för kvinnans rättigheter.

C. v. Koch.

Allmän rösträtt.

Begreppet *allmän* utesluter i sig själfv hvarje inskränkning. Ock dock — när svenska riksdagen i dessa dagar går att fatta sitt slutliga afgörande angående allmän rösträtt, (när detta nummer af Dagny når våra läsare, har det antagligen redan skett,) betyder beviljandet af denna *allmänna* rösträtt politiska rättigheter icke ens för halfva nationen. Vi tänka icke på dem, som bli utestängda genom begränsningar beroende på yttre förhållanden, hvilka i många fall kunna häfvas af individerna själfva — eller i andra fall äro af den natur, att de reglera sig själfva, såsom åldersstrecket. Icke heller på dem, som genom sociala missförhållanden faktiskt äro beröfvade de fordrade kvalifikationerna för rösträtts utöfvande. Dessa streck utgöra dock intet hinder för att principiellt kunna alla svenska män erhålla rösträtt, *allmän* rösträtt.

Nej, den obönhörliga ironi, som hvilat öfver rösträttsfrågans lösning, beror på motsatsen mellan innebördens af begreppet allmän rösträtt och det faktum, att alla Sveriges kvinnor, hälften af nationen, alltjämt

stå utanför. Jämfördt med det kategoriska streck, som klyfver svenska folket i två hälfter — männen medborgarne och de politiskt omyndiga kvinnorna — bli de andra strecken obetydliga, »okynnesstreck», som en talare nyligen på ett offentligt möte betecknade ifrågasvarande inskränkningar.

Vi vilja icke här komma med något af dessa till

leda uttröskade skäl och argument för den kvinnliga rösträtten, hvilka ständigt framhållas, vi vilja endast betona, att af de *människor*, som bygga och bo i Sveriges land, är det icke ens hälften, som kommer med, när nu äntligen den stora grundlagsändringen — s. k. *allmän rösträtt* — beslutas.

Moderskapsförsäkring.

II.

Det är den i oroväckande grad stigande dödligheten bland späda barn i de fattigare klasserna, som gifvit stöten till den rörelse, hvarför jag i föregående nummer sökt redogöra. Enligt statistiken är dödligheten bland barn födda utom äktenskapet — en naturlig följd af de oordnade förhållanden, hvarunder de se ljuset — särskildt stor. Också inneslutas i de framställda förslagen, utan att detta särskildt nämnes, ogifta såväl som gifta mödrar.

Hos oss hafva liknande missförhållanden äfven för, anledt ett upptagande af frågan om moderskapsförsäkring. Som följd af en till k. m:t från riksdagen afgifven skrifvelse (af 20 maj 1908) är en kommitté tillsatt, hvilken i samband med förslag till lag angående sjukvårderna har att uttala sig äfven i denna fråga, d. v. s. moderskapsförsäkring under statens medverkan. Detta förslag väntas tillställt riksdagen under innevarande period.

Nyttan, ja, den trängande nödvändigheten af en sådan försäkring ligger i öppen dag för hvar och en, som aldrig så litet haft med fattigvård att göra. Det är väl också att förutse det frågan i sin helhet skall komma att mottagas med välvilja af våra lagstiftare.

Däremot är det troligt, att försäkringens utsträckande äfven till ogifta mödrar skall komma att väcka protester. Troligen kommer man att åberopa principiella hinder, enligt hvilka en stat icke utan att komma i konflikt med sina egna rättsgrunder skulle kunna på detta sätt liksom sanktionera förbindelser, stående utom lagen. Äfven torde varningsrop komma att höjas mot att aflyfta ansvaret från den enskilde, hvilket endast kunde ha allmän demoralisation till följd.

Den första satsens berättigande torde knappast kunna vederläggas. Det är och förblir en inkonsekvens, om staten understöder personer i lägen, hvilka af lagen utdömas. Om det nu vore så, att vår lagstiftning i denna sak vore alltigenom konsekvent, d. v. s. från en hög ideell ståndpunkt dömde med full opartiskhet och rättvisa, så förstår jag ej, hur man skulle kunna se bort från en sådan invändning. Men nu — och

det måste bestämdt betonas — är det ju alls icke så. Hur är det t. ex. med detta ansvar för den af tvänne parter begångna handlingen, af hvilken den tredje parten, såsom varande fullt oskyldig, blifver den mest lidande.

Det är alldeles gifvet, att lagen icke får upphäfva den enskildes ansvar. Tvärtom bör man önska, det vår lagstiftning på det allra kraftigaste underströke den satsen, att det är ett *brott* att sätta barn i världen utan att sedan bekymra sig om dem. Dock borde icke ansvaret, såsom nu sker, vara partiskt fördeladt. I detta fall har vår lagstiftning en stor förmyndelse att afsona. Så länge hela den ekonomiska tungan för den utom äktenskapet födda får falla på den svagare parten, den, som tillika har hela den fysiska tungan af barnsörden att bära, så länge är statens deltagande i fadersplikten icke någon inkonsekvens utan berättigad och af rättvisan påkallad. Hos oss kan den far, som vill undandra sig sina förpliktelser, också oantastadt göra det. Huru en på rättvisare grund byggd lagstiftning i detta fall skulle kunna ingripa, visar den danska lagen af den 27 maj 1908 om *Børn udenfor Ægteskab og deres Forældre*, hvilken kan rekommenderas våra lagstiftare till benäget studium.

Utom den stora inkonsekvens, som ligger däri att ansvaret för samma handling är så olika fördeladt, kan man påpeka en annan omständighet, hvilken gör att lagen äfven formellt med räddadt anseende kan åtaga sig att skänka den utom äktenskap födande kvinnan sitt stöd.

Enligt § 7 af »lag angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke» (17 okt. 1900) må kvinna, som födt barn, icke sysselsättas under de fyra första veckorna efter barnsörden.

Visserligen kan man säga, och många ha väl sagt, att det är ett tvetydigt skydd att förbjuda arbetet utan att på samma gång öppna utsikt till understöd i händelse af nöd. Meningen är ju dock, att denna paragraf skulle vara uttryck för en skyddsprincip, och då lagen sålunda har upphäft sig till barnsängskvinnans beskyddare — och det utan att göra skillnad

på gift eller ogift — så har den endast att bygga vidare på samma grund och att nu, när tillfälle till ersättning för den förlorade arbetsförtjänsten öppnar sig, innesluta också i detta fall alla — ogifta som gifta — under ett. Men gynnar lagen den i industrien anställda på detta sätt, kan den rättvisligen icke utesluta andra kategorier af arbetande kvinnor, som kunna komma i betraktande.

Statens andel i försäkringen kunde kanske lämpligen ävägbringas genom en pålagd *ungkarlsskatt*, hvarigenom ju tillika ett försök gjordes till att hämma den i vårt land så starka nedgången af äktenskapsfrekvensen.

Det är djupt att beklaga, det denna i sig själf så goda och naturliga sak, hvarigenom den fattiga barnsängskvinnan kunde skyddas från nöd, i Tyskland blifvit framförd i sammanhang med frågor, med hvilka den i den här skildrade formen ingenting har att skaffa. Och ännu värre är att de frågor, hvilka här åsyftas, höra till dessa förfugna upplösningsteorier, hvilka, om de kunde realiseras, skulle föra mänskligheten tillbaka till det urtidskaos, hvarur den med så oerhörd möda arbetat sig fram. Sådant kan endast förhindra frågans lösning. Att begreppen också därigenom förvirras, visar exemplet från Danmark, där frågan om moderskapsförsäkring blifvit väckt i anslutning till de äfven för Tyskland mest extravaganta idéer angående »die neue Ehe».

Det vore önskligt om man hos oss kunde hålla frågan ren från sådan inblandning.

M. ANHOLM.

Motioner i nattarbetsfrågan.

Då det kungliga förslaget om förbud mot kvinnors nattarbete i industriellt yrke fallit igenom vid fjolårets riksdag, var den allmänna uppfattningen äfven bland förslagets motståndare för visso den, att frågan endast för tillfället afförts från dagordningen. Denna förmodan har också visat sig riktig. Inom riksdagens båda kamrar föreligga nu motioner om förbud mot kvinnors användande i fabriksarbete nattetid efter samma normer, som de i fjol af Kungl. Maj:t framlagda. Lagförslaget innebär, som bekant, att kvinna, som sysselsättes i vissa industriella företag, där flera än 10 arbetare äro anställda, skall åtnjuta en oafbruten ledighet från arbetet af minst 11 timmar hvarje dygn och att i denna ledighet tiden från kl. 10 e. m. till kl. 5 f. m. skall ingå.

Att nattarbetsfrågan redan så tidigt som i år skulle ånyo bli föremål för riksdagens behandling, torde vara att anse som en direkt följd af den internationella arbetarskyddskongressen i Luzern sistlidne september,

där Sveriges hållning till Bernkonventionen var föremål för en ingående granskning. Huruvida detta första resultat af Luzernkongressen, som vi för vår del kunna anteckna, får betraktas som lyckligt, däröm bryta sig meningarna.

Det är professor S. Clason i första kammaren och yrkesinspektör Th. Fürst i den andra, som vid årets riksdag i tvänne likalydande motioner väckt förslag om förbud mot kvinnors nattarbete. I motiveringen framhålles dels kvinnans svaga kroppskrafter, dels hennes egenskap af det nya släktets bärarinna och fostrarinna och familjens vårdarinna i öfrigt, som afgörande skäl för en speciell skyddslagstiftning. För visso äro dessa motiv värda en allvarlig pröfning och ha utförligt diskuterats ej minst i denna tidnings spalter, men om deras utslagsgifvande betydelse icke desto mindre underkännes härrör detta främst af farhåga för att förbudet mot nattarbete skulle beröfva kvinnorna tillfällena till arbetsförtjänst särskildt i de bäst aflönade yrkena och därigenom resa ännu ett hinder för kvinnoarbetets fortgång mot en högre utveckling. Från fjolårets utredningar och debatter i ämnet är det nogsamnt känt, huru den föreslagna skyddslagen skulle komma att drabba framför andra de kvinnliga typograferna. Denna grupp af industriarbetande kvinnor står emellertid med afseende på såväl arbetskvalitet och löneförmåner som förmåga af sammanslutning betydligt framför arbeterskor inom flertalet andra industrigrenar. En speciell skyddslagstiftning, som söker sitt förnämsta berättigande däri, att den vill bringa stöd och hjälp åt kvinnliga industriarbetare, som äro för svaga att af egen kraft skapa sig drägliga arbetsvillkor, skulle i vårt land sannolikt ge som första verkan en försämrad ställning för den arbeterskegrupp, som visat sig målmedveten nog att på ett effektivt sätt bevaka sina intressen. Följden häraf kunde bli allmän och ödesdig, då den innebure ett tillbakaträngande af det kvinnliga industriarbetet på den punkt, där det stigit till den högsta nivån.

Motionärerna nämna i förbigående, att den af Fredrika-Bremer-Förbundet 1907 igångsatta rörelsen mot nattarbetsförbudet *framkallat* liknande uttalanden från arbeterskehåll. Afsikten med detta inpass är uppenbar. Det vill ge hela oppositionen sken af att vara ett verk uteslutande af »Fredrika-Bremer-Förbundets feministiska öfverklasskvinnor» för att tala med Socialdemokraten. Dessa antydningar skola visserligen reduceras till sitt verkliga värde af dem, som lärt känna våra arbeterskors själfständiga hållning gent emot inflytelser från kvinnor ur andra klasser, men för dem, som måhända ännu sväfvä i svårbegriplig okunnighet om arbeterskornas obenägenhet att kopiera de »borgerliga» kvinnornas åsikter, tör det böra framhållas, att oppositionen mot nattarbetsförbudet från början var inhemska såväl hos arbeterskorna som hos kvinnorörelsens öfriga representanter. Den samverkan mot skyddslagen, som sedermera etablerades mellan kvinnor ur alla läger, är alltså ej ett osjälfständigt eftersägande från

arbeterskornas sida, utan bör skrivas dem till godo som ett glädjande tecken till målmedvetenhet och frihet från fördom.

Ett stort nummer göres i motionerna liksom förut på sina håll i pressen däraf, att en holländsk dam vid kvinnokongressen i Berlin 1904 beträffande den franska skyddslagens verkningar bland de kvinnliga parisertypograferna anfört siffror, som sedermera påvisats ej stämma med den officiella statistikens uppgifter. Denna omständighet har uppmärksamats till den grad, att om ett ämne af så allvarlig natur som det föreliggande öfver hufvud taget medger en mera skämtsam anmärkning, man vore frestad påstå, att lagförslaget för i år närmast öfvergått till att bli en de kvinnliga parisertypografernas fråga. Enligt de meddelanden, som gjordes af en fransk representant vid Luzernkongressen, skulle ingen enda typograf i Paris ha afskedats på grund af nattarbetsförbudet. Detta påstående åtminstone är ej med verkliga förhållandet öfverensstämmande. Vi behöfva endast erinra om, hur ett domstolsutslag af 1899 tvang La Frondes typografpersonal, som helt och hållet utgjordes af kvinnor, att lämna sitt arbete. För öfrigt torde de olika uppfattningar, som göra sig gällande beträffande den franska lagens verkningar, till stor del kunna förklaras däraf, att de svårigheter, som franska kvinnor — alla statistikens siffror till trots — haft att kämpa mot inom typografyrket härrört icke blott

från skyddslagens bestämmelser utan äfven från de manliga fackföreningarnas motstånd mot den kvinnliga konkurrensen. Tyngdpunktens förläggning till den ena eller den andra af dessa orsaker ha vederbörandes allmänna uppfattning om speciell skyddslagsstiftning för kvinnor fått afgöra. Det är i detta sammanhang af intresse att beakta, att en petition om nattarbetsförbudets afskaffande för närvarande förberedes af de franska kvinnornas nationalförbund. Detta ger ett kraftigt vittnesbörd om att belåtenheten med den speciella skyddslagstiftningen ej är så allmän ute i de stora kulturländerna, som skyddsprincipens förfäktare här hemma vilja göra troligt. Att vid kongressen i Luzern ingen enda röst höjdes till försvar för den svenska riksdagens beslut i fjol, bör icke tillmätas en alltför afgörande betydelse. Det ådagalägger närmast, att blott den ena åskådningen var företrädd.

Den svenska kvinnorörelsens motstånd mot nattarbetsförbudet har framställts som hufvudsaklig anledning till frågans fall vid fjolårets riksdag. Huru härmed förhåller sig, lämna vi därhän. Däremot skall det tydligt utsägas, att det ej är ovilja mot den internationella arbetarelagstiftningens princip, som dikterat kvinnornas handlingssätt; tvärtom torde det för många bland dem kännas tungt nog att i sin mån ha nödgats medverka till att Sverige ej var med, då det första steget togs mot en för alla kulturländer gemensam arbetareskyddslagstiftning.

Per Hallströms "Erotikon".

Det kom sannerligen inte en dag för tidigt. I sista laget snarare. Börja inte damhattarna redan krympa — jag förutser till våren tyska studentbatter, näpet dinglande på valkiga hjässor — och har inte den erotiska missionsverksamheten fullbordat sin uppgift ända in i mörkaste Kråkvinkel? Det är sålunda ingen stridsrustad fiende i full vigör den blankväpnade satirikern mäter krafter med, men säkrare triumf tillfaller den som ger en segnande nådestöten. Ingenting fatalare kan drabba de ärelystna än en långdragen, obemärkt hädanfärd och jordfästning i stillhet. Man unne dem åtminstone tragikomikens buller och glans kring dödslägrat och en griftvård sirad med burleska symboler.

Man var icke alldeles oförberedd på att Per Hallström skulle bli den som skapade monumentet öfver gårdagens bjärtaste dårskaper. Den lilla novellen »Åkerström och Nicolette» röjde för ett eller annat år sedan, att han sysslade med utkast till något dylikt. Men särdeles långt tillbaka torde man ej kunna datera hans kritiska hållning i detta fack.

Minns någon ännu den norska sensationsskriften »Kvinden skabt af manden», som på grund af en viss

hurtig vulgaritet blef den skandinaviska bokmarknadens trumf under våren 1904? På sommaren kom det glada motstycket, »Kvinden skabt af konen», två muntra Kristianiastudenters goda verk, likaledes spriddt i många upplagor, och därmed var den saken utagerad. Men Hallström, som den tiden på sitt blida och tankspridda sätt recenserade tryckalster och teater i Dagens Nyheter, hämtade skakande uppenbarelser ur fru Garborgs anonyma bikt, detta elementära skri ur den i äktenskapets torra kärlekstörstande kvinno själen, och ägnade spalter åt en öm och allvarsam analys. Hos denne älskvärde kritiker slumrade ännu paradilynnnet.

Nu har det vaknat, fullsöfadt och morgonkrytt, och beredt det seriösa svenska folket en yster gyckelfest. Själfva Svenska Akademin sätter sina otränade skrattmuskler i rörelse och K. F. U. M. njuter utan hejd, för att icke tala om de massor, som vandra utanom dessa bägge korporationer. Fallet är ju också enastående. Man väntar sig icke, att de aderton dikta farsor, att de nio stå fadder till spex. Stockholmarna visste icke af annan standard än Norlanders. Allmänhetens ästhetiska begrepp undergingo en ytterst

behöflig metamorfos, hvilken måhända förblir den gedignaste vinsten af hela denna skratthistoria.

En lustspelsdiktare kan svåriligen lägga beslag på ett läckrare material än den Stockholms-societé för erotisk kultur, som Hallström fritt och glädigt efter naturen sammanföst på sin skådebana. Någon gång ha vi väl råkat dessa förtjusande karikatyrers själfulla urbilder, nog har det beskärts oss att häpet fångslade lyssna till deras på en gång fjärilsfladdrande och innehållstunga samtal, vi ha uppmärksammat deras fördjupade sätt att klä sig och deras personliga väggdekorationer, vi känna dem vid första anblicken, dessa som i allt sitt väsen stolt bekänna, att de ha »funnit sin linje.» Ack, typen håller på att försvinna och de sista exemplaren borde bevaras i sprit. Men Hallströms esprit konserverar kanske väl så bra.

Det som predestinerar dessa varelser, mestadels afabla, oförargliga och på sitt vis sympatiska, till satirens byte är deras storskurna allvar, deras rörande armod på humor, deras otillgänglighet för ironi. Mycket gängse brister, men för denna sorts existenser ödesdigra. Deras uppgift består i att dana sitt lif till en gudomligt fri och ädelt stilfull lek, men de måste stå på spänn och passa på sig själfva hvar sekund, för att inte konstverket skall gå sönder. De trampa guldmoln i det blå och måste hänga i som dagsverkare. En mödosam belägenhet. Inte just lockande till skämt — utom för dem som se på.

Hallström iakttar deras manövrer med satirikerns giftigt leende mun och moralistens otåligt straffande blickar. Egentligen har han mindre roligt åt dem än han förargar sig öfver det lagvidriga ofoget. För honom kommer det framför allt an på att mana till ordning, till den gamla ordningen. Hans prisvärda ifver att klart framhäfva detta syfte har i någon mån menligt inverkat på lustspelets struktur.

Det begynner som en skalkaktigt gisslande fars, upptar småningom med tilltalande öfvermod en del oskyldigt tokiga spexelement, tangerar under allt detta oupphörligt, genom fint betydelsefulla sammanställningar och utsökta repliker, den högre komedin och mynnar ut i en folkbildande föreläsning, ägnad att sprida förstämning inte bara bland personalen på scenen. Otroligt — en herre stiger upp och redogör i de direktaste ordalag för meningen med samtliga föregående scener! Moralkaka till dessert på gyckelbanketten. Åja, författaren visste väl hvad han gjorde — jag medger, att här myllrar inte af skarpa hufvuden.

Den nämde tolken, författarens idealbärare och språkrör, som lunkar genom alla akter, passivt uppmärksam och lurande på tillfälle att fyra af sitt lilla föredrag, tynger ner stycket. Han fyller en plats, som visserligen icke fick lämnas obesatt men som borde upptagits af en cyniker i stor stil, ett vist kvickhufvud i narrhatta, hvars bjällerpingel skulle ljudit gällast i den disharmoniska konserten. Denne torre och förståndige doktor Triewald, medelålders ända in i hjärtroten, gör egentligen en oansenlig figur bland de be-

skedliga, larmande och stortaliga dårarna. Så opittoresk behöfver man dock inte vara för att markera afstånd från de stilfulla.

Mätta, medelmätta, är doktor Triewalds signatur. Dem som irra efter lyktgubbar visar han icke på stjärnorna: härdens milda glödsken är det fyrljus han känner. Om föreläsningen gör behörigt intryck, så växlar han måhända efter slutaktens ridåfall ärbara ringar med den själfulla änka, som han i unga dagar, då hon ännu var en liten omedveten och förtjusande kattunge, hedrade med sin kurtis. Han dundrar kraftigt mot »lättsinnet i pedanteriets rustning», men glömmar att mönstra sin egen vapenskrud. Någon af de fruktansvärdt försigkomna backfischarna i pjäsen borde för ett ögonblick hoppa öfver till enfant-terrible-facket och ropa: »Farbror, titta i spegeln!»

Man får lof att ignorera denne måttlighetspedant, om man vill i fred njuta af de gyllene sentenser, de ettriga bonmots, de briljanta infall, som blänka och gnistra här och där. De erotiska kulturmänskornas fraseologi har lämnat ett ypperligt stoff, af författaren bearbetadt med taktfull kvickhet. Figurerna äga ingen konsistens af kött och ande — det var inte meningen — de bestå endast af repliker och gester. Den enda, hvars gestalt och anletsdrag man omedelbart varsnar, är den melodramatiska frun, som yrkar på »samvets-skilsmässa», hvilken term lyckligt fyller en gapande lucka i det erotiska glossariet.

Men hvad tjänar det till att dryfta dessa lysande och subtila ordspel, som väl redan hunnit införlivas med nationens ordstäfsskatt. Parkettintelligensen kommer att förete ett ideligt finsmakarleende, och raden brakar lös, när fru Julia Hedlinger, oroligt situerad mellan den man hon vill skilja sig från och den man, som inte vill gifta sig med henne, i sin virrighet skriar: »Men Adolf, Bardolf! Adolf, Bardolf!»

De erotiska svindlerier, som detta lustspel ömsom lättfingeradt och hårdhänt tar itu med, äro endast ett specialfall af det stora förfalsknings- och vulgari-seringsgeschäff, som bedrifves med alla värdeting i diskussionernas århundrade. Det finns aktuellare ämnen till en hel serie komedier i samma anda, fast kanske icke så allmänroande och så ofarliga att syssla med som det »Erotikon» har att tacka för sin glada tillvaro.

K. J.

Våra ärade läsare

uppmanas vördsamt att särskildt nu i början af det nya året ifrigt verka för DAGNYS spridning genom värfvande af nya prenumeranter.

Jeanne d'Arc — en kvinnlig riddare.

Af SIGRID PLATEN.

II.

Här kommer det sagolika in, som i alla tider gjort Jungfrun af Orléans till ett så tacksamt ämne för poeter och författare. Den första lofdikten om henne skrefs i klostret af hennes samtida Christine de Pisan, och oräkneliga äro de dikter, de dramer och operor, till hvilka hennes lefnad sedermera lämnat stoff. Så omnämnas i ett 1894 utkommet bibliografiskt verk om henne öfver två tusen arbeten af olika slag och på olika språk, och ännu skrifer världen vidare på denna enastående lifssaga.

Från vaggan till bålet — någon graf förunnades henne icke — ligger Jeanne d'Arcs lif i öppen dager. Samtliga krönikeskrifvare känna namnen på hennes föräldrar, syskon och anförvanter, på hennes gynnare och hennes bödlar. De kunna uppgifva exakta data för hennes resor och hennes bedrifter, ja, kostnaderna för hennes hästar och hennes rustningar. I behåll finnes ett flertal af henne dikterade bref, åtminstone tre (ursprungligen 5) fullständiga afskrifter af det protokoll, som fördes vid hennes rannsaking i Rouen, samt ytterligare tvenne (ursprungligen 3) liknande afskrifter från den 25 år efter hennes död företagna revisionsprocessen. Hur kommer det sig, att man trots denna ovanliga rikedom på autentiska källor — af hvilka ensamt det första rättegångsprotokollet kunde utgjort grunden för en karaktärsstudie — har haft svårt att gifva en klar bild af denna medeltidspersonlighet för nutidens människor?

Utän tvifvel ligger svårigheten i den sida af hennes väsen, som är mest främmande för vår tid, den visionära och profetiska sidan, så mycket mera som sanning och dikt här flyta så ohjälpligt samman. Och hvarje försök till en analys af denna företeelse skall allt efter den skrifvandes olika psykologiska ståndpunkt utfalla olika.

För en spiritist, till hvilken credo besök från andra världen höra, skola Jeanne d'Arcs visioner förefalla lika trovärdiga, som för den medeltida klerk, hvilken i förevarande fall endast spekulerade öfver, om de borde tillskrifvas Gud eller djäfvulen. Det var icke endast 1400-talets franska teologer, som med tusen hårklyfverier disputerade om den unga bondflickans gudomliga sändning. Långt utom hennes lands gränser grubblade fromma och lärda herrar öfver detta problem. I Italien kom man t. ex. till den slutsatsen, att det var stjärnornas inflytande, hon hade att tacka för sin profetiska förmåga! En nyare tids vetenskap tror sig kunna bevisa, att jungfruns föregifna uppenbarelser härrörde ur rent patologiska orsaker och att de falla under rubriken hallucinationer. Men just angående detta ämne har en framstående fysiolog fällt det min-

dre tvärsäkra yttrandet: »svårt är att bilda sig ett omdöme om en företeelse, som i alla tiders upplevelser framstår utan like». Som förklaringsgrund har man gissat på hypnos utan att kunna påvisa dess ursprung. Slutligen har man kommit till den mera sannolika hypotesen själsuggestion i förening med omedvetet fromt själfbedrägeri.

I det tillstånd af nära nog permanent fasta, hvaren unga flickan befann sig, var det henne lätt att försätta sig i den exstas, hvarunder hon samtidigt med röster förnam ett starkt ljussken och enligt sin utsago ofta såg tusentals englar i miniatyr omsväfva sig. Och för hennes med helgonlegender mättade fantasi och hennes medeltida föreställningssätt fanns det ingen annan förklaring på de ingifvelser, som stormade in öfver henne, företrädesvis under bönestunderna, än den, att det var helgonen som tillhviskade henne Guds vilja. Men då hon under rättegången beskriver helgonens utseende, mantlar, kronor, »vällukt» och språk samt huru hon omfattar deras knän, må man med skäl undra, om icke detta var ett utslag af hennes starka fantasi. Orden lades i munnen på henne af hennes domare, och hon suggererades att omtala, hvad hon aldrig sett utom i verklig dröm. Men hvar gick gränsen mellan detta unga barns vaka och dröm. Var hon »inom eller utom lekamen», när hon med fjärrskådande blick förutsade händelser, som äfven inträffade?

Hos Jeanne d'Arc fanns en beundransvärd harmoni mellan själ och kropp; när så erfordrades, var den senare städse lika villig att erkänna den förras öfverhöghet, som den sedan var att utföra de svåraste uppgifter. Det är anmärkningsvärdt, hur mycken tid hon ägnade åt andaktsöfningar. Hennes page såg henne i timvis på knä framför helgonbilderna, badande i tårar, och ofta steg hon upp midt i natten för att under dess långa tysta timmar knäböjande koncentrera sin själ i samtal med de himmelska rådgifvarna. Hon ägde en sällsynt förmåga att underordna kroppens behof under själens. Trots fältlifvets och de långa dagsmarschernas hårda strapatser, bestod hela hennes kost esomoftast af några skifvor bröd, doppade i vattenblandadt vin. Hvem förmår säga hvilken oanad utveckling en individs andelif tager under dylika förutsättningar, och hvilka okända krafter, som därvid stå den till buds?

Förhörd af Poitiers vällärda magistrar hade Jeanne en gång gifvit det djupa svaret: — »I vår Herres böcker finns det mer än i era.»

Och då hennes egen biktfader en dag full af förundran utbrast: »Aldrig har man någonsin hört någon-

ting liknande era bedrifter. Aldrig har man läst om någonting sådant i någon bok», — gaf hon samma svar: »Den Högste har en bok, i hvilken aldrig någon klerk har läst, vore han aldrig så bevandrad i skrifterna». I denna bok, på hvars titelblad världen ännu stafvar, hade måhända hon, tack vare ett starkt andelif, fått en intuitiv inblick på de sidor, där det talas om tankeöfverföring och en orubblig tros makt öfver den trosfattiga hopen. Det nya hon kom med var jußt tron på framgång och seger öfver nationalfienderna vid en tid, då alla modlöst läto olyckorna komma öfver sig. Och denna impulsiva tro var nog för att sätta den domnade nationalkraften i rörelse. Detta var hennes mission. Sedan hon fyllt den, kunde döden tillintetgöra det svaga redskapet. Rörelsen fortfor, verket fullbordades henne förutan.

Man har åberopat enfaldiga samtidas vittnesbörd för att stämpla henne som en ovanligt enfaldig ung flicka. Men den som lyssnat till hennes tal, fullt af lif och eld, och hennes djärfva och fina repliker under rättegången, har svårt för att sätta tro till myten om hennes inskränkthet. Den är af allt att döma endast en kvarleva af en senare tids bemödande att göra henne till ett på all egen förjänst utblottadt redskap i gudomens hand. Sannolikt har hon, som med halfva sitt väsen lefde i andevärlden, i det dagliga lifvet förefallit tyst och själsfrånvarande, så i grund olik andra jämnåriga unga kvinnor som möjligt, den norm, efter hvilken man troligen dömde henne. Därpå talet om hennes bristande begåfning. Hos henne låg denna åt ett helt annat område. Hvem känner för öfrigt det mått af själskraft hon, en svag kvinna, förbrukade för att fylla en uppgift, som kunde öfverstigit en mans förmåga. Man må betrakta hennes mission som gudomlig eller icke, en oerhörd inre samling af alla personlighetens krafter erfordrades dock i främsta rummet, antingen det gällde att — såsom hon själf trodde — helt ställa sig under en högre makts inflytande eller att till dess högsta potens stegra den egna viljan, så att denna dominerade icke endast öfver egen svaghet och oförmåga utan äfven öfver andras. Och, det får icke glömmas, dessa motverkande egenskaper fann hon i allra högsta grad hos den konung, hon så ridderligt tjänade.

Tvifvel, förakt, betänkligheter, svaghet och villrådighet, alla dessa fiender inom och utom henne lågo henne likväl till fota, då hon efter en i hennes tanke oändlig pröfvotid äntligen fick inställa sig vid den här, som under tiden sammandragits till Orléans undsättning. Här bland krigsfolket skulle hon möta helt nya fiender. Under sitt hvita standar, måladt med heliga bilder mellan franska liljor, kom hon ridande med sitt lilla följe af fromma fäder, pager och väpnare, till hvilka äfven hennes bröder sällat sig. I sin glänsande nya rustning med det svärd vid sidan, som hon låtit hämta från Sankta Katarinas kapell, hade hon dragit ut för att begynna det heliga kriget mot sitt lands fiender. Men först skulle denna barnafromma,

renhjärtade jungfru göra bekantskap med ett soldatläger i all dess prydno. För henne, som kom från det dagliga umgänget med helgonen, var det som att komma ned i själfva helvetet. Intrycket af de vilda orgierna och de råa sederna har verkat så obeskrifligt upprörande på henne, att den första dagorder, så att säga, hon, upptänd af nit, gaf de förbluffade befälhafvarna, bestod i påbudandet af allmän syndabot. Ingen erfaren fältherre kunde haft skarpare blick för stundens främsta kraf eller hållit strängare räfst med alla soldatens förslappande laster. Bort med vin och tärningar, bort med härens alla lösa kvinnor! Mer än en gång jagade och tuktade hon dessa senare i oblidkelig harm med flatan af sin klinga, och lika oeftergifligt strängt förbjöd hon de okristliga svordomar, som haglade ur de tappra krigarnas munnar. Ville de följa henne till seger, skulle de bikta sig och sörja för sin själs frälsning. Och verkligen infördes inom kort något så när ordnade förhållanden inom det förut otyglade lägerlifvet.

Öfverbefälhafvarna voro på det hela gynnsamt stämda för den käcka unga flickan, men de hade kunglig order att endast med försiktighet begagna sig af hennes råd, och under hela fälttåget underläto de därför att inviga henne i sina planer. Och dock visade det sig gång på gång, att de råd hon gaf, hvilka mestadels gingo ut på snabb handling och oförfärdt angrepp, alltid följdes af lyckan.

Utänför Orléans murar skulle Jeanne d'Arc nu för första gången visa, hvad hon dugde till i stridens hetta. Hade man hittills befarat, att hon endast varit stor i orden, så kunde alla konungens trommän nu bevittna, att hon var större i gärningen. En så eldig hänförelse, ett så oförskräckt mod fanns det icke maken till i hela armén. När alla ropade fly, fly, ljöd hennes medryckande rop: fram, fram, de äro i våra händer, hugg in! När alla andra fälttecken veko, pekade hennes hvita banér framåt. Aldrig gick detta frivilligt tillbaka; skedde det, hade hon själf sårad af männen med våld ryckts med. Icke blind för faran, varnade hon själf sina krigskamrater att stå, där hon stod trygg, midt i det värsta sten- och pilregnet. Med vaken blick, snabbtänkt och rådig, följde hon stridens gång, grep in, där hennes vänner sviktade, satte med egen hand stormstegen, där den bäst behöfdes, och lät rikta bombarderna, där de skulle göra bäst verkan, som hade hon — yttrade befälhafvarna själfva — i hela sitt lif studerat krigets konst. På slagfältet var hon i sitt rätta element, en sannskyldig ärkeengel S:t Mikael, för hvilken fienderna skräckslagna flydde. I kriget grånade män föllo i häpnad öfver hennes käcka bedrifter och följde henne tillitsfullt till seger efter seger. Och engelsmännens fruktan för »häxan» växte efter hand till den grad, att såväl officerare som menige i mängd nekade att lämna England för att göra krigstjänst i Frankrike. I samma mån steg hennes landsmäns mod, och allt flera slöto sig frivilligt till konungens här.

(Forts. i nästa nummer.)

Utlandet.

Rösträttsrörelsen i Frankrike.

Ehuru den kvinnliga rösträttsrörelsen i Frankrike särskildt på de senare åren visat stor lifaktighet, har ingen sammanslutning i form af en förening till befrämjandet af kvinnornas politiska rättigheter där kommit till stånd. I dessa dagar är emellertid ett förberedande möte utlyst i afsikt att åstadkomma bildandet af en dylik förening, hvilken då skulle ansluta sig till den Internationella Rösträttsalliansen. Den franska kvinnotidningen, *La Française*, hvilken ända tills nu ställt sig främmande för rösträtts-saken, har nu träd fram med tvänne artiklar i frågan.

Ordförande i den nya föreningen blir antagligen Madame Jeanne Schmahl, känd för den verksamma del hon tagit i kampen för gift kvinnas äganderätt. Man antar att föreningen skall vara konstituerad i tillräcklig tid för att kunna sända delegerade till kongressen i London, hvilken, som bekant, äger rum i sista veckan af april.

Rösträttsreformen i Böhmen.

I det nu framlagda rösträttsförslaget tillerkännes de böhmiska kvinnorna politisk rösträtt och valbarhet, men på starkt begränsade villkor. Endast kvinnor med egen debetsedel eller sådana, som genom sin sociala ställning eller på grund af akademisk bildning besitta s. k. rätt som honoratiores, räknas med som politiskt rösträttsberättigade. För männen däremot upptages intet liknande streck i det nu framlagda förslaget.

Prags kvinnor hafva på ett stort möte protesterat mot denna orättvisa.

En punkt, som däremot är fördelaktig för kvinnorna i det nya förslaget, är tillåtelsen för kvinnorna att personligen vid valen aflämna sin röstsedel, i stället för att enligt tidigare bestämmelser deras deltagande i valen endast fick ske genom befullmäktigad person, hvilken då naturligtvis måste ske vara en man.

En social kvinno förening i Prag.

Tyska kvinnor i Prag ha nyligen bildat en förening för *Social hjälp*, hvilken har till ändamål att efter förebilder från Amerika, England och Tyskland sträfvat att å ena sidan afhjälpa sociala missförhållanden, å andra sidan uppfostra den stora massan till social ansvarighetskänsla. Vidare vill föreningen sträfvat att göra kvinnorna till faktorer, som man måste räkna med i det politiska och offentliga lifvet på grund af deras duglighet och offervillighet.

Social hjälp har mottagit ett erbjudande att ansluta sig till den tyska föreningen »Frauenfortschritt», där den ingår i »Sektion für Frauenbewegung».

Insänd litteratur.

- Albert Bonnier, Stockholm: **Abu Casems tofflor**. Sagospel af *August Strindberg*. — **Urkristendomens ställning till äktenskapet**. En historisk öfverblick, af *S. A. Fries*. — **Hennes son**, af *Mathilda Roos*. — **Bonniers månads-häften**, häft. 1.
- P. A. Norstedt & Söners förlag, Stockholm: **Vår tids estetiska lifsåskådningar**, af *Otto Kürn*. Bemyndigad öfversättning af Gustaf Klingberg. — **Bismark**. Ungdomstiden 1815—1848. En historisk skildring. Svensk upplaga, utgifven af *Georg Wittrock* och *Nils Herlitz*. — **Bibliotek och folk-uppfostran**. Anteckningar från en studieresa i Amerikas Förenade Stater, af *Valfrid Palmgren*.
- Hugo Gebers förlag, Stockholm: **Jesu lära**, enkelt framställt af *Leo Tolstoy*. Öfvers. af H. Flygare. — Ur serien: »De största märkesmännen.» **X. Darwin**, af *Karl Starbäck*.

Notiser.

Till docent vid Uppsala universitet i experimentell fysik har utnämnts fil. d:r fröken Eva von Bahr. Fröken von Bahr blir härigenom Sveriges andra kvinnliga docent; jur. d:r fröken Elsa Eschelson är som bekant den första.

Rösträttsmöten. Vid offentligt möte, anordnad af Örebro arbetarekommun onsdagen den 27 jan. antogs efter föredrag, hållet af red. Pär Axelsson, en resolution, hvori mötet uttalade sig mot det hvilande (när detta nummer af Dagny utkommer antagligen stadfästade) rösträttsförslaget. Rörande kvinnorösträtten innehöll resolutionen följande passus:

Då slutligen *kvinnornas* enigt och kraftigt framburna kraf på rösträtt och medinflytande i samhället uti intet afseende tillgodoses eller ens kan tänkas nämnvärdt främjas genom denna vingklippta reform af männens rösträtt, så finner mötet däri ett ytterligare och mycket afgörande skäl, hvarför det hvilande förslaget bör af Andra kammaren förkastas.

Äfven i Sundsvall, Norrköping, Kristianstad, Göteborg, Lund, Uppsala m. fl. platser ha protestmöten af hållits, hvarvid resolutioner af samma innehåll, som den ofvan anförda, antagits. Vid Stockholmsmötet den 31 januari vidrördes punkten om kvinnans rösträtt i samma ordalag som i dessa resolutioner.

Den af Stockholms F. K. P. R. anordnade kursen i samhällslära tog sin början förra fredagen med en föreläsning af borgmästare C. Lindhagen öfver »Jordfrågan». Föreläsningen, som hölls i Realläroverket å Norrmalm, hade samlat en talrik publik, till största delen bestående af föreningsmedlemmar.

Föredragshållaren framhöll inledningsvis jordens betydelse som samhällsbildande faktor, uppdrog en historisk kontur af jordäganderättens utveckling i vårt land, framhöll de missförhållanden, hvartill denna utveckling ledt, och uppehöll sig därvid särskildt vid norrlandsfrågan. Han omnämnde de åtgärder i jordreformsyfte, som redan på lagstiftningens väg vidtagits och de som enligt hans mening ytterligare vore af nöden. Till slut berördes frågan om den oförtjänta jordvärdestegringen och därmed sammanhängande teorier till jordfrågans lösning.

Första-maj-blommans lokalkommitté i Norrköping har beslutat att i år upprätta ett sommarhem i skärgården för skrofulösa barn. Förut har kommittén ett dylikt sommarhem för barn i åldern 4—7 år, hvilka hafva disposition för tuberkulos.

Föreningsmeddelanden.

En lokalförening för kvinnans politiska rösträtt har i Mora bildats den 4 februari efter föredrag af fru A. Tonning. Föreningen beslöt ansluta sig till Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

Insamlingen till Fredrika-Bremer-Förbundets Stipendiefond för Malmöhus län. För detta ändamål anordnades den 7 januari å Landskrona stadshotell en *familjeafton* med musik, tablåer, landsmålshistorier, tom-bola, servering och dans. Festen inbragte 967 kr. 32 öre. Omkostnaderna uppgingo till 160 kr. 26 öre. Nettovinsten utgöres alltså af 807 kr. 6 öre.

Breflåda.

Lisa. Svar afsändt till tidningen.

FRÅGOR OCH SVAR.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för $\frac{1}{4}$, 2:50 för $\frac{1}{2}$, och 1:25 för $\frac{1}{4}$ år

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs, 50 öre för hvarje haltårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat minst 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen:* Genom insändandet af prenumerationsavgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men alltid minst 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder alla beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller:* Man prenumererar å närmaste postkontor (ej anorstädens) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär postens kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sänder samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionens adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halfva priset eller $7\frac{1}{2}$ öre pr mm.)

BILDAD UNG DAM med de bästa referenser söker plats som sällskap och hjälp i fin familj. Genomgått elementarläroverk, Upsala fackskola, samt vistats ett år i Tyskland! Närmare upplysningar genom Stockholms Uthyrningsbyrå, Kungsträdgårdsgatan 12. Allm. tel. 23580. Riks 12907.

UNG FLICKA af god familj, som genomgått fem månaders kurs i Karlskoga Praktiska skola, söker plats att gå frun tillhanda. Önskar anses som medlem af familjen. Svar motes tacksamt till »Marianne», Ludvika, p. r.

PLATS ÖNSKAS som hjälp och sällskap af yngre flicka, som genomgått handelsskola samt är kunnig i sömnad. Svar märkt »Familjemedlem 20», Eskilstuna p. r.

VÄRDINNEPLATS sökes nu eller till våren af ung flicka hos änkan eller ungherre i Sthlm. Sökanden är skicklig i matlagning samt äger goda förutsättningar att ordentligt förestå och sköta ett hem på egen hand. Svar till »Musikalisk 23 år», Vimmerby p. r.

VÅRDARINNA OCH SÄLLSKAP hos äldre person önskas med första af bildad allvarlig flicka, med vänl. sätt. Exam. i sjukvård o. huslig. Små pret. Goda ref. Sv. t. »Hem», tidningskont. Kungsgat. 14, Stockholm.

RENSKRIFNING eller andra skrifgöromål önskas af bildad Dam med vacker stil och flerårig vana i kontorsgöromål. Svar till »M. C. T.», Tidningskontoret 63 Odengatan.

UNG bildad flicka, villig deltaga i allt arbete, söker plats att lära matlagning. Fritt vivre önskas. Svar till »19 år», under adr. S. Gumælii Annonnsbyrå, Stockholm f. v. b.

= Annonnsförmedlare, =

pålitliga och välrekommenderade,

önskas för Dagny såväl i landsor-

ten som hufvudstaden. Anmälan å

**DAGNYS EXPEDITION,
Drottninggatan 54, Stockholm C.**

EXAMINERAD SJUKSKÖTER- ska med goda betyg och rekommendationer önskar plats, helst i sjukstuga eller sjukhem. Svar till »Sköterska», Karlskrona p. r.

EN 22-årig landbrukaredotter önskar plats i familj, helst i Stockholm eller dess närhet. Har ej förut innehaft plats, men genomgått en 3 mån. kurs uti Nya hushållsskolan, därifrån ett fint betyg finnes. Är äfven kunnig i linnesömnad och enklare klädsömnad. Svar emotes tacksamt af »M. A.», Eds Bruk.

20-ÅRIG BÄTTRE FLICKA, som genomgått 8-klassigt läroverk, önskar plats på kontor eller i familj vara behjälplig med förekommande göromål. Svar emotes tacksamt till »Villig och pålitlig», Gumælii Annonnsbyrå, Malmö.

YNGRE FRUNTIMMER med vana vid skrifgöromål söker 5—8 timmars daglig tjänstgöring. Svar till »Mycket intresserad», Dagens Nyheter Hufvudkontor.

SOM SEKRETERARE eller dylikt önskas plats af ung, språkkunnig stenograf och maskinskrifverska. Svar till »A. N. 09», Dagens Nyheter, Gust. Ad. torg.

PLATS I STOCKHOLM eller dess närhet på landet sökes nu genast af enkel, bildad, barnkär 26 års flicka, att läsa läxor med barn, deltaga med sömnad, lättare göromål, genomgått läroverk, är undervisningsvan, musikalisk, talar tyska, goda betyg. Nya Inack. Byrån Brunkebergsg. 3 B. Allm. Allm. 15067. Riks 2128.

LEDIGA PLATSER.

SPRÅKKUNNIG, ung Dam, med elementarskolebildning o. minst ett års praktik å skrifmaskin, erhåller förmånlig anställning nu genast eller 1 Februari. Svar, märkt »Energi», till Dagens Nyheter Hufvudkontor.

HUSMODER sökes till Nya Länslasarettet i Uddevalla. Sökanden, som bör vara praktiskt duglig och bildad, skall handhafva persedelförrådet, öfva uppsigt öfver köket samt främja ordning och hemtrefnad. Tillträde 1 april eller förut. Svar med uppgift om ålder, referenser och intyg samt löneanspråk adresseras till Länslasarettet, Uddevalla.

FÖRMÄNLIG KONTORSPLATS med begynnelselön 50 kr. pr månad och förhöjning efter förtjänst finnas för fruntimmer om 25—40 år, i besittning af punktlighet, ordningssinne, arbetsförmåga, snygg handstil, färdighet i maskinskrifning samt intresse för sitt arbete. Endast den som är i besittning af ofvanstående egenskaper svare till »10—4», Dagens Nyheter, Gustaf Adolfs torg.

I REFLT HEM och liten familj hvarest kokerska och husjungfru finnas är plats ledig med god lön för en proper flicka med godt sätt och lynne att gå frun tillhanda. Måste vara kunnig i sömnad och servering samt förete förstklassiga rekommend. Svar till »Strandvägen» under adress S. Gumælii annonsbyrå, Sthlm, f. v. b. med utförliga uppgifter.

Högre Elementarläroverket i Halmstad för kvinnlig ungdom.

Lärarinnebefattning med undervisningsskyldighet i modersmålet och engelska språket på mellersta och högsta stadierna samt i matematik eller naturalhistoria på lägre stadium sökes hos skolans styrelse före den 10 instundande mars. Ansökningshandlingarna skola åtföljas af läkarebetyg. Begynnelselön 1,400 kronor med tre högre lönegrader: 1,600 1,800 och 1,900 kronor efter respektive 5 års mellanrum.

Halmstad i februari 1909.

Styrelsen.

Magplågor,

hufvudvärk, hämorrhoider m. fl. obehag förekomma ofta i förening med **trög afföring**. Ett mycket verksamt medel till lindrande häraf har Salubrin visat sig vara, då det användes på sätt, som enligt bruksanvisningen befunnits ändamålsenliga, men för att botande skall kunna äga rum fordras att lefva rationellt och iakttaga läkares föreskrifter. Salubrin tillhandabälles i Parfym-, Speceri- och Färgaffärer. I parti hos *Geijer & C:o, Stockholm*.

Om inte Raja

vore den **elegantaste** och **starkaste** strumpa i marknaden, skulle icke omsättningen vara i stadigt stigande.

Besök **A.-Bol. Strumpfabriken Rajas** Fabriksbod, Gamla Kungsholmsbrog. 13.

Sjukvård i hemmet.

Till undertecknads sjukvårdskurs, som börjar den 1 mars, mottagas anmälningar under februari. Kursen är afsedd för husmödrar och unga flickor i hemmen. Begär prospekt!

Tunnelgatan 25, Stockholm. Allm. Tel. 82 11. Riks. 68 98.
Sally Peterson, sjuksköterska.

Agdatorps Trädgårdsskola för kvinnor

börjar 10:de sommarkursen den 1 April.

Prospekt och närmare upplysningar lämnas af
Fröken I. Schmidt, Karlshamn.

Nya Lärarinneseminarium.

Vid seminariet utbildas lärarinnor för privata skolor och hem. Sökande, som genomgått högre flick- eller samskola, inskrivas utan inträdesexamen. Den pedagogisk-praktiska lärarinneutbildningen är hufvudsak på seminariet. Nästan alla studieämnen äro valfria, såväl de svenska som de främmande språken. Terminsavgift 100 kronor. Vidare upplysningar af seminariets föreståndarinna.
Allma Detthow, Birgerjarlsgratan 35, Stockholm.

- Folkskolans Barntidning -

utgifven och redigerad af *STINA QUINT*, utkommer 1909 i sin adertonde årgång.

Ett rikt illustrerad nummer hvarje vecka, 36 veckor under året.

Bästa och lämpligaste läsning för barn af alla samhällsklasser.

Prenumerera å närmaste postkontor. Pris för helt år *Kronor 1:65, halft år 90 öre.*

100-tals bitar randigt bomullstyg till förkläden, inneh. 2 met., äkta färg, ljus- eller mörkrandigt, erhålles till 73 öre, 10 bit. 7 kr. Otto Oskarson, Gamla Kungsholmsbrog. 23 A, Stockholm.

Mélanogéne,

Diquemare — färgar hår, skägg och ögonbryn — håller färgen i månader. Endast i

Franska Parfymmagasinet
21 Drottninggatan 21, Stockholm.

Kvinnliga arbetsområden.

Utbildningskurser m. m. Muntliga och skriftliga upplysningar genom

Fredrika-Bremer-Förbundets byrå,
54 Drottninggatan.

Betydlig Prisnedsättning!

Från nu och till 1 maj 1909 realiseras **omkring 300 olika värdefulla uppbyggelse-, berättelse- och bilderböcker** samt **kalendrar** till betydligt nedsatta priser.

Särskildt fästes uppmärksamheten härpå för dem, som behöfva lämpliga böcker till bokpåsar för sjömän samt till **söndags-skole-, ungdoms- och sockenbibliotek.**

Katalog sändes på begäran gratis och franko.

A.-B. Evang. Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition,
STOCKHOLM 3.

"Creme de Cholepalmine"

ANTISEPTISKT HUDMEDEL
i tuber å 75 och 30 öre.

Till salu å apotek samt hos speceri-, färg-, parfym-, sybehörs-, pappers- och bokhandlare m. fl.

LARS MONTÉN, Stockholm.

Ett kaffes arom

är till stor del beroende på konstruktionen af de maskiner, på hvilka det är rostadt, ju bättre maskiner man använder vid rostningen, desto mera fullkomligt utvecklas aromen, under det alla ohälsosamma ämnen aflägsnas.

Karlbergs Specialblandning å 1: 50 pr kg.

består af flera ädla kaffesorter sammanblandade samt rostas på nutidens förnämsta rostningsmaskin i eget förstklassigt rosteri.

OBS! Renaste smak, högsta arom samt mest omtyckta kaffe i marknaden. Till landsorten mot efterkraf.

K. W. Karlberg **Mäster-Samuelsgatan 10,**
(hörnet af Norrlandsg.)
Kaffeaffär En gros & en Detail.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

En pionjär. Lucy Stone. Af *C. v. Koch.*

Allmän rösträtt.

Moderskapsförsäkring. II. Af *M. Anholm.*

Motioner i nattarbetsfrågan.

Per Hallströms »Erotikon». Af *K. J.*

Jeanne d'Arc — en kvinnlig riddare. II. Af *Sigrild Platen.*

Utlandet.

Insänd litteratur.

Notiser.

Föreningsmeddelanden.

Breflåda.

Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.